

Tre pionjärer – Ellen och Maria Moberg och Anna Warburg

Författare:

TAM-Arkiv

Ellen Moberg (1874 - 1955) - (till höger på bilden), och Maria Moberg (1877 – 1949) två systrar som betytt mycket för förskolan i Sverige. De kom från en välbärgad och ansedd familj i Norrköping. Båda kom också att inneha kommunala politiska uppdrag.

När Maria var 22 år öppnade hon 1899 med hjälp av sin syster Ellen en barnträdgård i sitt eget hem. De var inspirerade av Friedrich Fröbel, en tysk pedagog som 1817 startade en egen skola grundad på sina idéer om elevernas fria och självständiga tänkande. Friedrich Fröbel har kallats Kindergartens fader men hans syn på människan och barnet som innerst inne goda var radikal och betraktades med stor misstänksamhet i den tidens Tyskland. Han fick emellertid stor betydelse i framväxten av den svenska barnträdgårdspedagogiken och i stora stycken präglar hans syn på utbildningens betydelse för barns utveckling fortfarande den svenska förskolepedagogiken.

Systrarna Moberg startade 1904 folkbarntädgårdens Fröbelstugan i Norrköping. Ellen Moberg klagade av och till över att hon tyckte kvaliteten var alltför låg och grundade 1909 Fröbelinstitutet i Norrköping, en tvåårig utbildning av barntädgårdsledarinnor. En elev vid institutet skriver senare att Ellens lektioner ”voro en verklig upplevelse. De voro klara, djupa, enkla och praktiska på en gång.” Och vidare: Men... ”Tant Maria med barnen var ändå för mig det bästa av allt. Jag njöt, stormnjöt av att se och höra och lära.”

Ellen och Maria Moberg fick småningom kommunala bidrag till sin verksamhet. Maria valdes 1910 som första kvinna in i stadens folkskolestyrelse som hon lämnade 1922. Hon var ledamot av barnavårdsnämnden under samma tid och hade även uppdrag inom den kommunala fattigvården.

Ellen valdes in i stadsfullmäktige i Norrköping 1919 för de frisinnade (föregångare till folkpartiet). Hon arbetade där under många år, men lämnade till slut det partipolitiska livet då hon tyckte att hon fick för dåligt gehör för sina idéer.

Ellen och Maria Moberg var tillsammans med Anna Warburg ledande vid grundandet av Svenska Fröbelförbundet. Anna Warburg var under de första två åren Fröbelförbundets ordförande. Ellen var vice ordförande och Maria under lång tid var ansvarig utgivare av Fröbelförbundets tidskrift.

Ellen Moberg blev ordförande i förbundet 1920 och förblev dess ordförande i 24 år till 1944.

Ellen höll samman förbundet under de svåra åren under 1920-talet och ledde arbetet för att skapa samhälleligt erkännande för organisationen. Den pedagogik som utvecklades inom Fröbelförbundet kom senare att ligga till grund för såväl daghem (tidigare barnkrubba) som lekskola (tidigare barntädgård). En medveten fostran av barnen var det viktiga, kvaliteten skulle vara den bästa. Men under hennes ordförandetid var ännu inte tiden mogen för statsbidrag till verksamheten.

Maria Moberg fortsatte under sin verksamhets tid att utveckla sitt pedagogiska kunnande, till exempel genom studieresor och var en flitig föredragshållare runt om i Sverige. Hennes föredrag och artiklar i Fröbelförbundets tidskrift var ett värdefullt bidrag till kårens förkovran.

Systrarna Moberg var även ivriga tillskyndare av det nordiska lärarsamarbetet. De nordiska mötena ambulerade mellan de nordiska länderna. Det tredje nordiska barntädgårdsmötet i Sigtuna i augusti 1931 samlade 100 deltagare från Sverige, 60 från Finland, 20 från Danmark, tolv från Norge och en deltagare från Estland. Även ordföranden i Deutscher Fröbelverband deltog. Ellen Moberg ledde det framgångsrika mötet, där man formulerade syftet med barntädgården, bl.a. att barn i åldern 3–7 år under dagen skulle få vård och uppfostran i överensstämmelse med Frøbels uppfostringsprinciper och enligt den nyare psykologins krav.

Systrarna Moberg måste sägas vara de viktigaste personerna för skapandet av en genomtänkt pedagogisk fostran av barn i förskoleåldern i Sverige och är förebilder för det pedagogiska och fackliga arbete som deras efterföljare alltjämt bedriver och som lett till stora framgångar för förskolan i Sverige.

Anna Warburg (1881 – 1967) var tyska från en förmögen bankirfamilj. Hon kom ömsom att bo i Tyskland och Sverige. (Hon kunde svenska flytande.) Anna kom liksom systrarna Ellen och Maria Moberg tidigt i kontakt med Frøbels idéer. Anna föddes i Stockholm som dotter i en förmögen bankirfamilj. Hon fick utbildning i en privat högre flickskola. Men att ta studenten och läsa vidare vid högskola var det dock inte tal om. Det var något mycket ovanligt för flickor vid denna tid.

Familjen flyttade från Stockholm till Hamburg där Anna gick en ettårig kurs vid ett barnträdgårdsseminarium och hon studerade sedan vidare vid Pestalozzi-Fröbelhaus i Berlin. Hon återvände till Stockholm och arbetade där i en barnkrubba mellan 1899 och 1902. Efter återflytt till Tyskland gifte hon sig där och startade en folkbarnaträdgård 1910 i Hamburg som kom att bli övningsskola för studerande vid Fröbelseminariet.

Anna var Frøbels varmaste förespråkare i Sverige och bidrog till att hans skrifter och artiklar blev kända och översatta till svenska. Hennes artiklar om fröbelpedagogiken publicerades i Svenska Fröbelförbundets tidskrift och hon höll många föreläsningar i organisationen i ämnet.

Anna återvände till Sverige för några år men flyttade 1920 tillbaka till Tyskland. Hon besökte sedan Sverige regelbundet under många år och följde utvecklingen av de svenska barnträdgårdslärarinnornas pedagogiska och fackliga kamp. Maria Moberg och Anna Warburg höll kontakten brevlades under många år och ett flertal av dessa brev finns bevarade i TAMs arkiv.

Anna Warburg kom att bli något av en mentor för Maria Moberg vid bildandet av Fröbelförbundet. Anna var den mest erfarna – hade viss föreningsvana och kunde vara det utländska stöd som behövdes och uppmuntrades av Maria Moberg att vara den samlande kraften i starten av det Svenska Fröbelförbundet som bildades 1918 i Anna Warburgs högreståndslägenhet på Engelbrektsgränd i Stockholm. Men innan dess hade Anna och Ellen och Maria träffats och även brevväxlat under många år och utbytt tankar kring bildandet av förbundet.

Källa: Magnus Fock: "Den lärarinna är den lyckligaste", Lärarförbundets förlag 2008

Artikeln har skrivits för webbplatsen Lärarnas historia och publicerades i mars 2010. För källreferens ange: Författare, Artikeltitel, www.lararnashistoria.se, 2010.